

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 102775

136(GHE)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 47 પ્રશ્નો છે.
- 2) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
- 3) જમણી બાજુના આંકડા ગુણ દર્શાવે છે.

વિભાગ - A

- નીચેના 1 થી 10 પ્રશ્નોના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો.
દરેકનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 1) નીચેનામાંથી કયું વિધાનરૂપ સ્વ-વ્યાધાતી છે ?
(A) $p \rightarrow q$ (B) $p \& \sim p$
(C) $p \vee \sim p$ (D) $p \& \sim q$
- 2) દલીલમાં ફલિત વિધાનની સંખ્યા કેટલી હોય છે ?
(A) બે (B) એક
(C) ચાર (D) ત્રણ
- 3) જો $\sim (X \& Y) \rightarrow Z$ અને $\sim Z$ એ બે વિધાનો આપેલાં હોય તો એમાંથી કયા વિધાનને નિષ્પન્ન કરી શકાય છે ?
(A) $X \& Y$ (B) $\sim \sim Z$
(C) $\sim (X \& Y)$ (D) $\sim \sim (X \& Y)$

- 4) માન્ય રૂપવાળા 'હાહન' ભેદમાં સાધ્યવિધાન કયું છે ?
- (A) હા (B) ના
(C) હ (D) ન
- 5) અનિવાર્ય શરતોનો સમુચ્ચય એટલે શું ?
- (A) નિગમન (B) વ્યાપ્તિ
(C) આંશિક શરત (D) પર્યાપ્ત શરત
- 6) પંચાવયવી અનુમાનનો કયો અવયવ અનુમાન ક્રિયાનું પરમફળ છે ?
- (A) પ્રતિજ્ઞા (B) પક્ષ
(C) હેતુ (D) નિગમન
- 7) મૂલ્યલક્ષી વિધાનોની વિશેષતા કઈ છે ?
- (A) નિત્ય સત્યતા (B) વ્યક્તિગત પસંદગી
(C) બિન વૈકલ્પિક (D) સર્વલક્ષી
- 8) 'રિલિજિયન' શબ્દનો અર્થ શું થાય છે ?
- (A) ધારણ કરવું (B) ટકાવી રાખવું
(C) ફરી બાંધવું (D) અનુકૂળ થવું
- 9) જગતના વિદ્યમાન ધર્મોમાં અવાચીન ધર્મ કયો છે ?
- (A) હિન્દુ ધર્મ (B) તાઓ ધર્મ
(C) ઈસ્લામ ધર્મ (D) શીખ ધર્મ

10) મહર્ષિ પતંજલિના મતે યોગનું લક્ષણ શું છે ?

- (A) યોગશ્ચિત્તવૃત્તિ અવિરોધઃ (B) યોગશ્ચિત્તવૃત્તિ વિરોધઃ
(C) યોગશ્ચિત્તવૃત્તિ નિરોધઃ (D) યોગશ્ચિત્તવૃત્તિ પ્રદીપ્તઃ

વિભાગ - B

■ નીચે આપેલા 11 થી 20 પ્રશ્નોના એક-બે શબ્દોમાં જવાબ આપો.
દરેકનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 11) અર્વાચીન તર્કશાસ્ત્ર અન્ય કયા નામે ઓળખાય છે ?
- 12) દલીલના કોઈ એક રૂપના સ્થાનાપત્તિ નિદર્શનો કેટલાં હોય છે ?
- 13) MP ને લગતા નિયમના રૂપમાં કયા તાર્કિક કારકનો ઉપયોગ થાય છે ?
- 14) નિરૂપાધિક વિધાનના ગુણની દૃષ્ટિએ પડતા પ્રકારોના નામ જણાવો.
- 15) પ્રકૃતિ એક્સરખા સંયોગોમાં એક્સરખી રીતે વર્તે છે તેને શું કહેવાય ?
- 16) સાંખ્ય અને યોગદર્શન કેટલાં પ્રમાણોનો સ્વીકાર કરે છે ?
- 17) આનંદશંકર ધ્રુવના ધર્મ અંગેના પુસ્તકનું નામ શું છે ?
- 18) ઈસ્લામ ધર્મના સ્થાપકનું નામ શું છે ?
- 19) ગુરુ નાનકે કયા ધર્મની સ્થાપના કરી છે ?
- 20) આંતરરાષ્ટ્રીય યોગદિવસ કઈ તારીખે ઉજવવામાં આવે છે ?

વિભાગ - C

■ નીચેના 21 થી 31 સુધીના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે. [22]

- 21) તાર્કિક કારકો કેટલા છે ? કયા કયા ?
- 22) જટિલ સંયુક્ત વિધાનોના પ્રકારોના નામ લખો.
- 23) ઉત્તરાંગના નિષેધ પરથી પૂર્વાંગના નિષેધને લગતા નિયમ (MT) નું કથન અને રૂપ લખો.
- 24) નીચેની દલીલ પ્રમાણભૂત બને તે રીતે ખાલી જગ્યા પૂરો અને તે કયા પ્રમાણભૂત રૂપનું સ્થાનાપત્તિ નિદર્શન છે તે રૂપ જણાવો.

$X \rightarrow Y$

$\therefore X \rightarrow Z$

- 25) સંવિધાનની આકૃતિઓ કેટલી છે ? તે આકૃતિઓનું રૂપ જણાવો.
- 26) જે. એસ. મિલે આપેલી કારણની વ્યાખ્યા જણાવો.

અથવા

અનિવાર્ય શરત એટલે શું ?

- 27) અનુમાન શબ્દનો અર્થ જણાવો.

અથવા

પક્ષ એટલે શું ?

- 28) સામાજિક મૂલ્યના બે ઉદાહરણો આપો.
- 29) જગતના તમામ ધર્મોનો 'સુવર્ણ નિયમ' શું છે ?
- 30) આચરવા યોગ્ય સદ્ગુણોના નામ લખો.

અથવા

ટાળવા યોગ્ય દુર્ગુણોના નામ જણાવો.

31) અષ્ટાંગયોગનાં આઠ અંગો કયાં કયાં છે ?

વિભાગ - D

■ નીચે આપેલા 32 થી 42 સુધીના પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર લખો. દરેક પ્રશ્નના 3 ગુણ છે. [33]

32) વિધાનપરક અચલ અને વિધાનપરક પરિવર્તી વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.

અથવા

સત્યતા કોષ્ટકની રીતનો ઉપયોગ કરી વિધાન માટેના રૂપનો પ્રકાર નક્કી કરો.

$$\sim p \rightarrow (p \vee q)$$

33) સત્યતા કોષ્ટકની પ્રત્યક્ષ રીતનો ઉપયોગ કરીને નીચેની દલીલનું પ્રામાણ્ય નક્કી કરો.

$$P \vee Q$$

$$\therefore \sim P \& \sim Q$$

34) નીચેની દલીલની રૂપલક્ષી સાબિતી રચો.

$$(D \rightarrow Q) \& (A \rightarrow B)$$

$$Q \& A$$

$$\therefore (B \vee D) \& Q$$

35) નીચેની દલીલની રૂપલક્ષી સાબિતી રચો.

$$(P \rightarrow Q) \& R$$

$$E \& F$$

$$G$$

$$\therefore [(F \& G) \& R] \& E$$

36) નીચેના સંવિધાનની આકૃતિ અને ભેદ દર્શાવી સંવિધાનના નિયમોને આધારે તેના પ્રામાણ્યની તપાસ કરો.

સર્વ મતદાતાઓ દેશપ્રેમી છે.

સર્વ સૈનિકો દેશપ્રેમી છે.

∴ સર્વ સૈનિકો મતદાતાઓ છે.

37) નીચેના સંવિધાનની આકૃતિ અને ભેદ દર્શાવી સંવિધાનના નિયમોને આધારે તેના પ્રામાણ્યની તપાસ કરો.

કોઈપણ શિક્ષક અંધશ્રદ્ધાળુ નથી.

કોઈપણ વિદ્યાર્થી અંધશ્રદ્ધાળુ નથી.

∴ કોઈપણ વિદ્યાર્થી શિક્ષક નથી.

38) નીચેની પ્રાતીક રજૂઆત કઈ વ્યાપ્તિ રીતિની છે ? તે ઓળખાવો.

(1) $XYZ \text{---} xyz$

$X^{(+)}YZ \text{---} x^{(-)}yz$

$X^{(-)}YZ \text{---} x^{(+)}yz$

∴ X અને x વચ્ચે કાર્ય કારણ સંબંધ છે.

(2) $ABCD \text{---} abcd$

$BCD \text{---} bcd$

∴ a અને A નું પરિણામ છે.

(3) $ABCD \text{---} abcd$

$BCD \text{---} bcd$

∴ A એ a નું કારણ છે.

39) સમવ્યાપ્તિનો પ્રકાર આકૃતિ દોરીને સમજાવો.

40) ઉત્પાદકમૂલ્યો અને અનુત્પાદક મૂલ્યો સદષ્ટાંત સમજાવો.

અથવા

શિવ મૂલ્યની વ્યાખ્યા, મૂલ્ય પ્રસ્થાપના અને વ્યવહાર્યતા સમજાવો.

41) ટૂંકનોંધ લખો :

પ્રાર્થનાનું મહત્વ

42) શૌચ, સંતોષ અને તપ એ ત્રણ નિયમ સમજાવો.

અથવા

પ્રાણાયામની પ્રક્રિયા સમજાવો.

વિભાગ - E

■ નીચેના 43 થી 47 સુધીના પ્રશ્નોના ઉત્તર વિસ્તારથી આપો. દરેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે. [25]

43) સત્યતા કોષ્ટકની મદદથી “&” તાર્કિક કારકનું લક્ષણ આપી તેના તાર્કિક સ્વરૂપનું વિશ્લેષણ કરો.

44) નીચે આપેલી દલીલની પ્રાતીક રંજૂઆત કરો અને સત્યતા કોષ્ટકની પ્રત્યક્ષ રીતનો ઉપયોગ કરીને તેનું પ્રામાણ્ય નક્કી કરો.

કાં તો સત્યની જીત થાય છે અથવા

સત્યનો પરાજય થાય છે

સત્યનો પરાજય થતો નથી

તેથી, સત્યની જીત થાય છે.

45) વ્યાપ્તિકરણના તાત્વિક આધારોની ચર્ચા કરો.

અથવા

વ્યાપ્તિકરણની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો.

46) સ્વાર્થાનુમાન અને પરાર્થાનુમાનની સદષ્ટાંત સમજૂતી આપો.

અથવા

પંચાવયવી અનુમાનના પ્રત્યેક વિધાનની અગત્ય સમજૂતી આપો.

47) જગતના વિદ્યમાન ધર્મો અને તેમના ધર્મગ્રંથોના નામ લખો.

A. પાઠ્ય

જગતના વિદ્યમાન ધર્મો અને તેમના ધર્મગ્રંથોના નામ લખો.

1. હિન્દુ ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: વેદ, સુત્ર, ઇન્દ્રિય, ઇતિહાસ, પુરાણ, ધર્મસૂત્ર, મહાભારત, રામાયણ, ભગવદ્ગીતા, વગેરે)

2. ઇસ્લામ (ધર્મગ્રંથ: કોરફાન, હદીસ)

3. ખ્રીસ્તી ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: બાઇબલ)

4. બુદ્ધ ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: પિલિપ્પાઈ)

5. જૈન ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: અગસ્ત્ય સૂત્ર, ટીલક સૂત્ર, ઇન્દ્રિય, ઇતિહાસ, પુરાણ, ધર્મસૂત્ર, મહાભારત, રામાયણ, ભગવદ્ગીતા, વગેરે)

6. સિક્ક ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ)

7. સિખ ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ)

8. જીઝમ ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ)

9. જીઝમ ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ)

10. જીઝમ ધર્મ (ધર્મગ્રંથ: ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ)

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

136(H)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

- 1) इस प्रश्नपत्र में कुल 47 प्रश्न हैं।
- 2) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। विकल्प आंतरिक हैं।
- 3) प्रश्नों के गुण दाहिनी ओर दर्शाए गए हैं।

विभाग - A

- निम्नलिखित 1 से 10 तक के वैकल्पिक प्रश्न हैं। दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

- 1) निम्न में से किस विधान का रूप स्व-व्याघाती है?
(A) $p \rightarrow q$ (B) $p \& \sim p$
(C) $p \vee \sim p$ (D) $p \& \sim q$
- 2) तर्क में फलित विधान की संख्या कितनी होती है?
(A) दो (B) एक
(C) चार (D) तीन
- 3) यदि $\sim (X \& Y) \rightarrow Z$ और $\sim Z$ ये दो विधान दिए हों तो उसमें से कौन सा विधान निष्पन्न किया जा सकता है?
(A) $X \& Y$
(B) $\sim \sim Z$
(C) $\sim (X \& Y)$
(D) $\sim \sim (X \& Y)$

- 4) मान्य रूप के 'हा ह न' भेद में साध्य विधान कौन-सा है?
- (A) हा (B) ना
(C) ह (D) न
- 5) अनिवार्य शर्तों का समुच्चय अर्थात् क्या?
- (A) निगमन (B) व्याप्ति
(C) आंशिक शर्त (D) पर्याप्त शर्त
- 6) पंचावयवी अनुमान का कौन-सा अवयव अनुमान क्रिया का परमफल है?
- (A) प्रतिज्ञा (B) पक्ष
(C) हेतु (D) निगमन
- 7) मूल्यलक्षी विधानों की विशेषता कौन-सी है?
- (A) नित्य सत्यता (B) व्यक्तिगत पसंदगी
(C) बिनवैकल्पिक (D) सर्वलक्षी
- 8) 'रिलिजियन' शब्द का अर्थ क्या होता है?
- (A) धारण करना (B) टिकाए रखना
(C) पुनः बाँधना (D) अनुकूल होना
- 9) जगत के विद्यमान धर्मों में अर्वाचीन धर्म कौन-सा है?
- (A) हिन्दू धर्म (B) ताओ धर्म
(C) इस्लाम धर्म (D) सिख धर्म
- 10) महर्षि पतंजलि के अनुसार योग का लक्षण क्या है?
- (A) योगश्चित्तवृत्ति अविरोधः
(B) योगश्चित्तवृत्ति विरोधः
(C) योगश्चित्तवृत्ति निरोधः
(D) योगश्चित्तवृत्ति प्रदीप्तः

विभाग -B

- निम्नलिखित प्रश्न 11 से 20 के उत्तर एक-दो शब्दों में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न का 1 अंक है :

[10]

- 11) अर्वाचीन तर्कशास्त्र को अन्य किस नाम से जाना जाता है?
- 12) तर्क के किसी एक रूप के स्थानापत्ति निदर्शन कितने होते हैं?
- 13) MP से संबंधित नियम के रूप में किस तार्किक कारक का उपयोग होता है?
- 14) निरूपाधिक विधान के गुण की दृष्टि से होते हुए प्रकारों के नाम बताइए।
- 15) प्रकृति एक समान संयोगों में एक समान रूप से व्यवहार करती है, उसे क्या कहते हैं?
- 16) सांख्य और योग दर्शन कितने प्रमाणों को स्वीकार करते हैं?
- 17) आनंदशंकर ध्रुव की धर्म संबंधी पुस्तक का नाम क्या है?
- 18) इस्लाम धर्म के स्थापक का नाम क्या है?
- 19) गुरुनानक ने किस धर्म की स्थापना की है?
- 20) 'अंतर्राष्ट्रीय योग दिवस' किस तारीख को मनाया जाता है?

विभाग -C

- निम्नलिखित 21 से 31 तक के प्रश्नों के उत्तर एक-दो वाक्यों में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :

[22]

- 21) तार्किक कारक कितने हैं? कौन-कौन से हैं?
- 22) जटिल संयुक्त विधान के प्रकारों के नाम लिखिए।
- 23) उत्तरांग के निषेध पर से पूर्वांग के निषेध (MT) संबंधित नियम का कथन एवं रूप लिखिए।
- 24) निम्नलिखित तर्क प्रमाणभूत बनें इस प्रकार रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए और वह तर्क जिस प्रमाणभूत रूप का स्थानापत्ति निदर्शन है, वह रूप लिखिए :

$$\frac{X \rightarrow Y}{\therefore X \rightarrow Z}$$

- 25) संविधान की आकृतियाँ कितनी हैं? उन आकृतियों के रूप बताइए।
26) जे. एस. मिल द्वारा दी गई कारण की व्याख्या दीजिए।

अथवा

- अनिवार्य शर्त का अर्थ क्या है?
27) अनुमान शब्द का अर्थ बताइए।

अथवा

- 'पक्ष' का अर्थ क्या है?
28) सामाजिक मूल्य के दो उदाहरण दीजिए।
29) जगत के समस्त धर्मों का 'सुवर्ण नियम' क्या है?
30) आचरण करने योग्य सद्गुणों के नाम बताइए।

अथवा

- टालने योग्य दुर्गुणों के नाम बताइए।
31) अष्टांगयोग के आठ अंग कौन-कौन से हैं?

विभाग - D

- निम्नलिखित 32 से 42 तक के प्रश्नों के मुद्दासर उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :

[33]

- 32) विधानपरक अचल और विधान परिवर्ती के बीच अंतर बताइए।

अथवा

सत्यता कोष्ठक की पद्धति का उपयोग कर विधान के रूप का प्रकार निश्चित कीजिए :

$$\sim p \rightarrow (p \vee q)$$

- 33) सत्यता कोष्ठक की प्रत्यक्ष पद्धति का उपयोग करके निम्न तर्क का प्रामाण्य निश्चित कीजिए :

$$P \vee Q$$

$$\therefore \sim P \& \sim Q$$

34) निम्न तर्क के रूपलक्षी प्रमाण की रचना कीजिए :

$$(D \rightarrow Q) \& (A \rightarrow B)$$

$$Q \& A$$

$$\therefore (B \vee D) \& Q$$

35) निम्न तर्क के रूपलक्षी प्रमाण की रचना कीजिए :

$$(P \rightarrow Q) \& R$$

$$E \& F$$

$$G$$

$$\therefore [(F \& G) \& R] \& E$$

36) निम्नलिखित संविधान की आकृति और भेद दर्शाकर संविधान के नियमों के आधार पर उनके प्रामाण्य की जाँच कीजिए :

सभी मतदाता देशप्रेमी हैं।

सभी सैनिक देशप्रेमी हैं।

$\therefore$ सभी सैनिक मतदाता हैं।

37) निम्नलिखित संविधान की आकृति और भेद दर्शाकर संविधान के नियमों के आधार पर उनके प्रामाण्य की जाँच कीजिए :

कोई भी शिक्षक अंधविश्वासी नहीं।

कोई भी विद्यार्थी अंधविश्वासी नहीं।

$\therefore$ कोई भी विद्यार्थी शिक्षक नहीं।

38) निम्न प्रातीक प्रस्तुति में कौन-सी व्याप्तिरीति है? यह पहचानिए :

$$(1) XYZ \text{ --- } xyz$$

$$X^{(+)}YZ \text{ --- } x^{(-)}yz$$

$$X^{(-)}YZ \text{ --- } x^{(+)}yz$$

$\therefore$ X और x के बीच कार्य-कारण संबंध है।

$$(2) ABCD \text{ --- } abcd$$

$$\text{BCD} \text{ --- } bcd$$

$\therefore$ a यह A का परिणाम है।

(3) ABCD — abcd

BCD — bcd

∴ A यह a का कारण है।

39) समव्याप्ति का प्रकार आकृति बनाकर समझाइए।

40) उत्पादक मूल्य और अनुत्पादक मूल्य सदृष्टांत समझाइए।

अथवा

शिव मूल्य की व्याख्या, मूल्य प्रस्थापन और व्यवहार्यता समझाइए।

41) संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए :

प्रार्थना का महत्त्व।

42) शौच, संतोष और तप यह तीन नियम समझाइए।

अथवा

प्राणायाम की प्रक्रिया समझाइए।

विभाग -E

■ निम्नलिखित 43 से 47 तक के प्रश्नों के विस्तार से उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के 5 अंक हैं :

[25]

43) सत्यता कोष्ठक की मदद से “&” इस तार्किक कारक का लक्षण देकर इसके तार्किक स्वरूप का विश्लेषण कीजिए।

44) निम्नलिखित तर्क की प्रातीक प्रस्तुति कीजिए और सत्यता कोष्ठक की प्रत्यक्ष पद्धति का उपयोग करके इसका प्रामाण्य निश्चित कीजिए :

या तो सत्य की जीत होती है

अथवा सत्य का पराजय होता है।

सत्य का पराजय होता नहीं।

इसलिए, सत्य की जीत होती है।

45) व्याप्तिकरण के तात्त्विक आधारों की चर्चा कीजिए।

अथवा

व्याप्तिकरण की लाक्षणिकताओं की चर्चा कीजिए।

46) स्वार्थानुमान और परार्थानुमान को सदृष्टांत समझाइए।

अथवा

पंचावयवी अनुमान के प्रत्येक विधान का महत्त्व समझाइए।

47) जगत के विद्यमान धर्मों और उनके धर्मग्रंथों के नाम लिखिए।

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

136(E)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains total 47 questions.
- 2) All the questions are compulsory. Options are internal.
- 3) On the right hand side full marks are indicated.

SECTION - A

- Given below 1 to 10 questions are objective type. Choose the correct alternative from the given options. Each question carries 1 mark :

[10]

- 1) Which propositional form is self contradictory from the following?
(A) $p \rightarrow q$ (B) $p \& \sim p$
(C) $p \vee \sim p$ (D) $p \& \sim q$
- 2) How many number of conclusions should be there in an argument?
(A) Two   (B) One
(C) Four   (D) Three
- 3) Which proposition can be derived from the given two propositions : $\sim (X \& Y) \rightarrow Z$ and $\sim Z$?
(A) $X \& Y$
(B) $\sim \sim Z$
(C) $\sim (X \& Y)$
(D) $\sim \sim (X \& Y)$

- 4) Which is the major proposition in the standard form of 'AIO' mood?
- (A) A (B) E
(C) I (D) O
- 5) What is conjunction of necessary condition called?
- (A) Deduction (B) Induction
(C) Partial condition (D) Sufficient condition
- 6) Which factor of the five factored inference is the supreme implication of the procedure of inference?
- (A) Pratigna (B) Paksh
(C) Hetu (D) Nigamana
- 7) Which is the distinctive feature of value oriented statements?
- (A) Perpetually true (B) Personal choice
(C) Without option (D) Universal
- 8) What is the meaning of a word 'Religion'?
- (A) To uphold (B) To sustain
(C) To rebuild (D) To adapt
- 9) Which is the modern religion among the existing world religions?
- (A) Hindu religion (B) Tao religion
(C) Islam religion (D) Sikhism religion
- 10) What is the definition of Yoga according to Maharshi Patanjali?
- (A) Yogashchittavritti avirodhah
(B) Yogashchittavritti Virodhah
(C) Yogashchittavritti Nirodhah
(D) Yogashchittavritti Pradiptah

SECTION - B

- Answer the following questions 11 to 20 in one or two words each. Each question carries 1 mark :

[10]

- 11) What is the other name of modern Logic?
- 12) How many substitution instances are there in any particular form of an argument?
- 13) Which logical operator is used in the form of the rule 'MP' ?
- 14) Which are the types of categorical proposition based on quality?
- 15) What is it called when nature works uniformly in similar conditions?
- 16) How many means of knowledge are accepted by Samkhya and Yoga Darshans?
- 17) What is the name of the book of Anandshankar Dhruv about religion?
- 18) What is the name of the founder of Islam religion?
- 19) Which religion was founded by Guru Nanak?
- 20) On which day the International Yoga Day is celebrated?

SECTION - C

- Answer the following questions 21 to 31 in one or two sentences. Each question carries 2 marks :

[22]

- 21) How many types of logical operators are there? Which are they?
- 22) State the types of Complex Compound Proposition.

23) Write the statement and form of the rule of denying the antecedent by denying the consequent. (MT)

24) Fill in the blanks of the following Valid arguments and state the Valid argument form of which it is substitution instance:

$$\frac{X \rightarrow Y}{\therefore X \rightarrow Z}$$

25) How many figures are there in a Syllogism? State their forms.

26) State the definition of cause given by J. S. Mill.

OR

What is necessary condition?

27) Give the meaning of the world inference.

OR

What is 'Paksha'?

28) Give two examples of Social Values.

29) What is the 'Golden Rule' of all the religions of the world?

30) Name the virtues worth practising.

OR

Mention the vices that are to be avoided.

31) Which are the Eight Limbs of 'Ashtang Yoga'?

SECTION - D

- Answer the following 32 to 42 questions to the point. Each question carries 3 marks. :

[33]

- 32) State the difference between propositional constant and propositional variable.

OR

Using direct method of the truth-table determine the type of following propositional form :

$$\sim p \rightarrow (p \vee q)$$

- 33) Determine the validity of the following argument through the use of the direct method of truth-table :

$$P \vee Q$$

$$\therefore \sim P \& \sim Q$$

- 34) Construct the formal proof of the following argument :

$$(D \rightarrow Q) \& (A \rightarrow B)$$

$$Q \& A$$

$$\therefore (B \vee D) \& Q$$

- 35) Construct the formal proof of the following argument :

$$(P \rightarrow Q) \& R$$

$$E \& F$$

$$G$$

$$\therefore [(F \& G) \& R] \& E$$

36) Indicate the figure and mood of the following syllogism and then examine its validity on the basis of the rules :

All Voters are patriots.

All Soldiers are patriots.

∴ All Soldiers are voters.

37) Indicate the figure and mood of the following syllogism and then examine its validity on the basis of the rules :

No teacher is a man of blind faith.

No student is a man of blind faith.

∴ No student is a teacher.

38) Which inductive method is represented by the following symbolic presentation?

(1) $X Y Z \text{ --- } x y z$

$X^{(+)} Y Z \text{ --- } x^{(-)} y z$

$X^{(-)} Y Z \text{ --- } x^{(+)} y z$

∴ X has causal relation with x

(2) $A B C D \text{ --- } a b c d$

$B C D \text{ --- } b c d$

∴ a is a result of A.

(3) $A B C D \text{ --- } a b c d$

$B C D \text{ --- } b c d$

∴ A is the cause of a.

39) Explain with diagram the type of 'Samavyapti'.

- 40) Explain with examples productive value and unproductive values.

OR

Explain the definition, Value setting and practicality of the value 'Goodness'.

- 41) Write short note on :
'Importance of Prayer'.
- 42) Explain 'Purification', 'Contentment' and 'Penance'.

OR

Explain the process of Pranayama.

SECTION - E

- The following questions 43 to 47 are essay type. Each question carries 5 marks. :

[25]

- 43) Give the definition of logical operator "&" with the help of Truth-table and analyse its logical form.
- 44) Give the symbolic presentation of the following argument and determine the validity of this by using the direct method of the truth-table :

Either truth will win or truth will be defeated.

Truth will not be defeated.

Therefore, truth will win.

45) Discuss the metaphysical basis of Inductive process.

OR

Discuss the characteristics of Inductive process.

46) Explain with illustration self-oriented inference (Svarthanuman) and other oriented inference (Pararthanuman).

OR

Explain the importance of each of the propositions of the five factored inference.

47) Write the names of existing world religions and their religious texts.

